Skolinspektionen

Beslut
2021-08-26
Dnr 34-SI 2021:3739

Gullspångs kommun

info@gullspang.se

Beslut för gymnasieskola med introduktionsprogram

efter tillsyn av Introduktionsprogrammet Språkintroduktion i Gullspångs kommun

Skolinspektionen
Box 2320, 403 15 Göteborg, Besöksadress: Gårdavägen 1

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Gullspångs kommun att senast den **22 november 2021** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister inom introduktionsprogrammens utformning. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart.

Nedan anges de åtgärder som huvudmannen måste vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna och den lagstiftning med tillhörande föreskrifter som huvudmannens åligganden följer av. Enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen, om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Dessa bestämmelser ligger till grund för samtliga åtgärder i beslutet om föreläggande.

Skälen för Skolinspektionens ställningstagande i fråga om att verksamheten inte uppfyller de krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten (påtalade brister) samt i fråga om de skyldigheter som huvudmannen måste fullgöra (åtgärder) redovisas nedan.

De omständigheter som råder med anledning av Covid-19

Skolinspektionen är medveten om att många skolor i dagsläget är påverkade med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Skolinspektionen har i detta beslut satt tidsfristen, inom vilken åtgärderna ska vidtas, med hänsyn till rådande omständigheter.

Introduktionsprogram språkintroduktion

Skolinspektionen konstaterar att Gullspångs kommun inte uppfyller författningskraven avseende utbildningen för de elever som läser introduktionsprogrammet språkintroduktion.

Åtgärder

- Se till att utbildningens längd bestäms utifrån de enskilda elevernas behov och förutsättningar. I detta ingår att utforma huvudmannens utbildningsplan och de individuella studieplanerna så att längden på programmet styrs av de enskilda

elevernas behov och förutsättningar för att kunna nå målet med utbildningen (17 kap. 4 och 7 §§ skollagen).
- Se till att de individuella studieplaner som rektor beslutar om är individuellt utformade utifrån elevens behov så att det tydligt framgår om eleverna läser grundskoleämnen eller kurser på gymnasiet och innehåller uppgifter om andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling och som är avsedda att ingå i utbildningen (17 kap. 7 § skollagen och 1 kap. 7 § gymnasieförordningen [2009:2039]).
- Se till att de ämnen som erbjuds på introduktionsprogrammet språkintroduktion inte begränsas i huvudmannens plan för utbildning samt att eleverna erbjuds de kurser och ämnen som de behöver för sin fortsatta utbildning (17 kap. 7 § skollagen och 6 kap. 8 § gymnasieförordningen).

Anmärkning

Elevhälsans arbete

Skolinspektionen konstaterar att Gullspångs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande samt stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen; Läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet [2010:37], Lgy 11, 2.6 Rektorns ansvar).

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen Gullspångs kommun en anmärkning gällande elevhälsans arbete.

Gullspångs kommun ska senast den **22 november 2021** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Ärendet

Skolinspektionen har i samband med en tidigare granskning tagit emot uppgifter som rör introduktionsprogrammet språkintroduktion i Gullspångs kommun, vilka bland annat avsåg den garanterade undervisningstiden, tillgång till studiehandledning på modersmålet och elevhälsan. Med anledning av uppgifterna har Skolinspektionen genomfört en riktad tillsyn avseende introduktionsprogrammet språkintroduktion i Gullspångs kommun, inom områdena introduktionsprogrammens utformning och grundläggande förutsättningar för skolenheten. Skolinspektionen har i samband med tillsynen begärt in ett yttrande och dokumentation, i form av bland annat plan för utbildning och individuella studieplaner, från huvudmannen. Det är detta underlag, som inkom den 16 juni 2021, som legat till grund för Skolinspektionens bedömning.

Huvudmannen har i yttrandet bland annat uppgett att eleverna har haft undervisning både på plats i skolan och genom distansundervisning under vårterminen 2021. Eleverna har även erbjudits lovskola under sommaren 2021. Vad gäller elevers individuella behov av studiehandledning på modersmål så är verksamheten numera organisatoriskt och lokalmässigt integrerad med integrationsverksamheten och

arbetsmarknadsverksamheten. Det har även anställts en studiemålshandledare i arabiska och somaliska.

Skolinspektionens bedömning och utredning

Introduktionsprogram språkintroduktion

Skolinspektionens bedömning

Utifrån Skolinspektionens utredning har det kommit fram att det finns vissa brister i utbildningens utformning och de dokument huvudmannen inkommit med. Skolinspektionen bedömer inledningsvis att huvudmannens generella reglering av utbildningen i utbildningsplanen sätter vissa ramar för språkintroduktionsprogrammets längd och vilka ämnen som eleverna kan läsa. Språkintroduktionsprogrammet ska vara individuellt utformat utifrån de enskilda elevernas behov. Att på generell nivå besluta att en grupp elever ska läsa programmet under en viss tid, exempelvis ett års tid, utan att detta bygger på en individuell bedömning av de enskilda elevernas behov är därmed inte förenligt med författningarnas krav. Att begränsa utbildningen till ett år i utbildningsplanen är därmed inte i enlighet med skollagen, även om det framgår att utbildningens längd ska bestämmas utifrån elevens individuella studieplan. Språkintroduktionsprogrammet ska också innehålla de ämnen och kurser som eleven behöver för sin fortsatta utbildning. Det är därmed inte förenligt med skollagens krav att i utbildningsplanen begränsa de ämnen och kurser som eleverna har möjlighet att läsa.

Vidare bedömer Skolinspektionen att de individuella studieplaner som har upprättats för eleverna som går introduktionsprogrammet språkintroduktion inte är utformade i enlighet med de krav som ställs på de individuella studieplanerna, vilket är en brist. Bedömningen görs eftersom det inte är tillräckligt tydligt vilken utbildning eleverna får. Det framgår exempelvis inte om eleverna läser grundskoleämnen eller kurser på gymnasiet och det är inte heller tydligt vilka kurser/ämnen som har avslutats. Det framgår inte heller tydligt om eleverna har några övriga insatser som ingår i utbildningen, vilket ska framgå av den individuella studieplanen. För elever som läser ett introduktionsprogram är det särskilt viktigt att de individuella studieplanerna tydligt visar vilken utbildning eleverna ges och har givits eftersom det för introduktionsprogram saknas nationellt fastslagen programstruktur och examensmål. Istället ska utbildningen utformas individuellt och flexibelt för varje elev för att förbereda för fortsatta studier eller etablering på arbetsmarknaden.

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Av 17 kap. 3 § skollagen framgår att syftet med språkintroduktion att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.

Av 17 kap. 4 § skollagen framgår att språkintroduktion ska utformas för en enskild elev och inte för en grupp elever.

Av 17 kap. 7 § skollagen framgår att utbildningen på ett introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen. Utbildningsplanen ska innehålla uppgifter om utbildningens syfte, huvudsakliga innehåll och längd. För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan.

Av 1 kap. 7 § gymnasieförordningen framgår bland annat att det av den individuella studieplanen ska framgå elevens studier i grundskolans ämnen, när det är aktuellt, samt andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling och som är avsedda att ingå i utbildningen.

Av 6 kap. 8 § gymnasieförordningen framgår bland annat att introduktionsprogrammet språkintroduktion ska innehålla undervisning i grundskoleämnena svenska eller svenska som andraspråk. Undervisning i enbart dessa ämnen kan bedrivas under en kort inledande period. I övrigt ska språkintroduktion innehålla de ämnen och kurser som eleven behöver för sin fortsatta utbildning. Utbildningen får innehålla grundskoleämnen som eleven inte har godkända betyg i och kurser i gymnasieämnen.

Den individuella studieplanen ska utformas utifrån huvudmannens plan för utbildning och med utgångspunkt i elevens behov, förutsättningar och intressen. Den individuella studieplanen är således en mer preciserad beskrivning av syftet, längd och innehåll gällande den enskilda elevens utbildning. Eftersom introduktionsprogrammen saknar nationella examensmål behöver det vara tydligt för dessa elever vad utbildningen ska syfta till för att eleven ska få förutsättningar att nå målen för utbildningen. Målet med introduktionsprogrammen är att eleven så fort som möjligt uppnår behörighet till ett nationellt program eller förbereds för arbetsmarknaden. Utbildningens längd ska därför anpassas till varje elevs behov så att eleven får förutsättningar att nå målet för sin utbildning. För den enskilda eleven innebär det att utbildningen kan vara två år, tre år eller kortare eller längre än så (se prop. 2017/18:183 s. 96-98).

Skolinspektionens utredning

Huvudmannen har bifogat den senast beslutade planen för utbildningen, från februari 2020, avseende språkintroduktionsprogrammet. I utbildningsplanen står det bland annat att ämnena som eleverna kan läsa i utbildningen är svenska, matematik, engelska samt idrott och hälsa. Att det enbart är dessa ämnen som erbjuds, oavsett vilka mål eleverna har med utbildningen, bekräftas även av elevernas individuella studieplaner. Samtliga individuella studieplaner som har bifogats innehåller endast idrott och hälsa, matematik och svenska samt utbildning i svenska för invandrare, det vill säga tre av de ämnen som har listats i utbildningsplanen. Av utredningen i ärendet framgår inte om eleverna har möjlighet att läsa några andra ämnen eller kurser än de som framgår av de individuella studieplanerna eller som nämns i utbildningsplanen.

Det framgår även av utbildningsplanen att utbildningens längd bestäms utifrån elevens individuella studieplan, men att utbildningen är ettårig. Av bifogade individuella studieplaner framgår inte annat än att utbildningen för eleverna är ettårig, även om det för vissa av eleverna framgår att målet är att läsa ytterligare ett år på språkintroduktion. Av utredningen i ärendet framgår således inte på ett tydligt sätt vad som gäller för en elev som är i behov av en kortare eller längre utbildning än ett år.

Huvudmannen har i aktuellt ärende bifogat fem individuella studieplaner som upprättats för de sammanlagt sex eleverna som läser/läst introduktionsprogrammet språkintroduktion i Gullspångs kommun under läsåret 2020/21. Av de individuella studieplanerna framgår utbildningens mål och inriktning. Under rubriken *pågående kurser* står det i samtliga studieplaner att eleverna läser idrott och hälsa, matematik och utbildning i svenska för invandrare. Det framgår emellertid inte om matematik eller idrott och hälsa läses som grundskoleämne eller som gymnasiekurs. Idrott och hälsa liksom matematik finns dessutom på dubbla rader under rubriken pågående kurser i fyra av fem studieplaner, fast det framgår att det är samma utbildningsperiod (läsåret 2020/21) som avses. Vidare står det, i flertalet studieplaner under rubriken *avslutade kurser*, enbart *Närvaro* på ett stort antal rader, utan att det framgår till vilket ämne eller kurs denna närvaro är kopplad. Det framgår inte heller om det för någon av eleverna finns andra insatser som är positiva för elevens kunskapsutveckling och som ingår i utbildningen.

Av huvudmannens svar till Skolinspektionen framgår att de nyligen gått in i ett projekt där fokus ligger på att utveckla individuella studieplaner och främja den språkliga utvecklingen hos eleverna. Det framgår av det inskickade materialet att projektets övergripande mål är att ta fram och underlätta för unga nyanlända att komma vidare från språkintroduktion till vidare studier.

Motivering till föreläggande som ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen). Eftersom verksamheten vid Introduktionsprogrammet språkintroduktion inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Gullspångs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna gällande utbildningen på introduktionsprogrammet språkintroduktion.

Elevhälsans arbete

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i elevhälsans arbete för eleverna på introduktionsprogrammet språkintroduktion, då det förebyggande och hälsofrämjande arbetet från elevhälsan uteblivit. Att lärarna på olika sätt följt upp, vidtagit åtgärder och funnits för eleverna är inte tillräckligt.

Enligt 2 kap. 25 § skollagen ska huvudmannen se till att det i grundskolan ska finns tillgång till elevhälsa som ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande i syfte att stödja elevernas utveckling emot målen. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Av huvudmannens yttranden framgår att det finns tillgång till alla professioner som krävs inom elevhälsoteamet. Huvudmannen har vidare uppgett att alla professioner finns tillgängliga för eleverna när behov finns, men att det förebyggande och hälsofrämjande arbetet har uteblivit. Huvudmannen beskriver att elevernas lärare har

följt upp både elevernas mående och kunskapsutveckling under pandemin, och att lärarna vidtagit olika åtgärder för att underlätta för eleverna. Av huvudmannens yttrande framgår vidare att det har påbörjats ett arbete med att se över hur det gemensamma elevhälsoarbetet kan organiseras bättre så att elevernas behov kan tillvaratas.

Motivering till anmärkning som ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Introduktionsprogrammet Språkintroduktion i Gullspångs kommun uppfyller inte skollagens krav vad gäller elevhälsans arbete. Mot bakgrund av att det finns tillgång till elevhälsans kompetenser och det förändringsarbete som inletts på skolan på området bedöms bristen som mindre allvarlig och Gullspångs kommun tilldelas därför en anmärkning.

På Skolinspektionens vägnar

X Frida Eek

Signerat av: Frida Eek

Frida Eek
Beslutsfattare

X Alice Odéen

Signerat av: Alice Odéen

Alice Odéen
Föredragande

Allmänt om tillsynen:
Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se